

Cao-nalevingsonderzoeken van de Inspectie SZW dragen bij aan eerlijk werk

Resultaten en effecten van het project Cao-naleving 2016

De Inspectie SZW ondersteunt de sociale partners bij het toezicht op cao-naleving. Het is ongewenst als werkgevers een collectieve arbeidsovereenkomst (cao) niet naleven om de kosten van arbeid te verlagen. Cao-partijen zijn zelf verantwoordelijk voor het toezicht op de naleving van cao's maar als zij vermoeden dat de cao ontboden wordt, kunnen zij bij de Inspectie SZW een verzoek indienen om een onderzoek in te stellen. De resultaten van dat onderzoek verwerkt de Inspectie SZW in een rapport van bevindingen. De verzoeker kan dit rapport gebruiken bij een civiele procedure om cao-naleving af te dwingen. In 2016 heeft de Inspectie SZW in totaal 29 van dergelijke onderzoeken afgerond. Daarnaast heeft de Inspectie SZW in 2016 7 verslagen opgesteld in het kader van de gelijke behandelingsnorm van artikel 8 Wet allocatie arbeidskrachten door intermediairs (Waadi).

Aanleiding

De sociale partners en het Kabinet hebben in april 2013 in het Sociaal Akkoord afgesproken de aanpak van schijnconstructies en de ondersteuning van het toezicht op de naleving van cao's door sociale partners te intensiveren. Dit draagt bij aan eerlijk werk doordat werknemers het loon krijgen waar ze recht op hebben. Deze onderzoeken wijken af van de reguliere bestuursrechtelijke onderzoeken van de Inspectie SZW, zoals bij de aanpak van schijnconstructies. Bij de aanpak van schijnconstructies doet de Inspectie risicogerichte inspecties en richt ze zich op misstanden en ernstige overtreders en legt zonnodig boetes op. Bij het project Cao-naleving is de aanleiding een verzoek van derden en doet de inspectie onderzoek naar feiten en omstandigheden. Hiervan maakt de inspecteur een rapport van bevindingen op waar derden gebruik van kunnen maken om naleving van de cao-voorwaarden af te dwingen onder meer via een gang naar de civiele rechter. De resultaten van de werkzaamheden op dit terrein in 2016 worden in deze factsheet beschreven

Wettelijk kader

Cao-partijen zijn verantwoordelijk voor het toezicht op de naleving van cao's. Als zij vermoeden dat een werkgever bepalingen uit een door de minister van SZW algemeen verbindend verklaarde cao niet naleeft, kunnen zij bij de Inspectie SZW een verzoek indienen om een onderzoek in

te stellen op grond van de Wet op het algemeen verbindend en het onverbindend verklaren van bepalingen van collectie arbeidsovereenkomsten (Wet Avv). Het oogmerk van dat verzoek is het instellen van een civiele rechtsvordering tegen de betreffende werkgever. Naar aanleiding van het verzoek stelt de Inspectie SZW een onafhankelijk onderzoek in. Resultaat van het onderzoek is een rapport van bevindingen ten behoeve van de verzoeker. De verzoeker kan dit rapport voegen bij het dossier voor de civiele rechter dat hij wil gebruiken om de werkgever tot naleving van de cao-bepalingen te bewegen.

De onderzoeken naar cao-naleving zijn complex en arbeidsintensief. Dit komt doordat er met regelmaat buitenlandse ondernemingen bij betrokken zijn en er vaak sprake is van in- en doorleenconstructies. Bij vrijwel alle verzoeken waarbij vermoedens van cao-ontduiking was, was sprake van het uitbesteden van werk via onderaanneming, in- en uitleen en externe bemiddeling. De aanwezigheid van een buitenlandse onderneming bemoeilijkt het onderzoek en kan voor uitstel zorgen doordat informatie uit het buitenland moet worden verkregen. De Inspectie doet in die gevallen via het liaisonbureau een informatieverzoek aan buitenlandse inspectiediensten. Dit informatieverzoek kan, conform de detacheringsrichtlijn, alleen betrekking hebben op de harde kern van arbeidsvoorwaarden. In 2016 zijn 16 in het buitenland (Polen en Roemenië) gevestigde ondernemingen betrokken in onze onderzoeken. Ook de toenemende jurisdisering (brieven van advocaten, Wob-verzoeken) leidt soms tot bemoeilijking van het onderzoek. Zaaktijd van dergelijke onderzoeken kan daardoor toenemen tot wel 300 uur.

In geval van uitzendarbeid kan een melding gedaan worden van een vermoeden van niet-naleving van artikel 8 van de Waadi. Dit artikel regelt dat uitzendkrachten recht hebben op dezelfde beloning en overige arbeidsvoorwaarden als het vaste personeel van de inlener.

Net als bij onderzoeken op grond van artikel 10 Wet Avv doet de Inspectie ook hier onderzoek naar de relevante feiten en omstandigheden. Als geconstateerd wordt dat

de loonverhoudingsnorm niet wordt nageleefd, maakt de Inspectie een verslag op dat wordt toegestuurd aan de belanghebbenden. Deze kunnen mede op grond van dit verslag actie ondernemen om de werkgever aan te zetten tot naleving.

Als de Inspectie tijdens een onderzoek aanwijzingen krijgt dat mogelijk sprake is van een schijnconstructie en/of overtredingen van de arbeidsmarktwetgeving, wordt hiervoor een afzonderlijk (nieuw) onderzoek gestart.

Resultaten

De Inspectie SZW heeft in 2016 in totaal 36 onderzoeken afgerond. In verreweg de meeste onderzoeken onderzocht de Inspectie welke beloning, toeslagen en functie-indelingen door werkgevers werden toegepast op werknemers dan wel uitzendkrachten. 29 onderzoeken zijn afgesloten met een rapport van bevindingen (art 10 Wet Avv) en 7 onderzoeken zijn afgerond met een verslag (art 8 Waadi).

Toename aantal afgeronde onderzoeken:

Het totaal aantal afgeronde onderzoeken is ten opzichte van voorgaande jaren toegenomen. Het aantal Waadi onderzoeken is ten opzichte van 2014 en 2015 in 2016 toegenomen. Dit wordt mede ingegeven doordat enige tijd sprake was van een avv-loze periode voor de cao Bouw en de cao voor Uitzendkrachten. Daardoor kon wel een verzoek op grond van de Waadi worden gedaan, omdat die wet op uitzendarbeid betrekking heeft. Ook het aantal onderzoeken artikel 10 Wet Avv is in 2016 toegenomen. In 2014 en 2015 waren dit **gezamenlijk** 39 afgeronde onderzoeken en in 2016 zijn het er in totaal 29. Dit is een toename van 33%.

In onderstaand tabel is opgenomen van welke organisatie de verzoeken afkomstig waren en op welke sector deze betrekking hadden.

Tabel 1 Overzicht verzoekers en aantal verzoeken

Verzoekers	Aantal verzoeken	Sector
Federatie Nederlandse Vakbeweging (FNV)	23	Scheepsbouw, Bouw, Uitzendbureaus
Stichting Vervoersbond Naleving cao Beroepsgoederenvervoer (VNB)	11	Transport
Sociaal Fonds Particuliere Beveiliging (SFPB)	1	Beveiliging
Arbeidskracht	1	Land- en tuinbouw, Uitzendbureaus
Totaal	36	

Effecten

In tegenstelling tot reguliere bestuursrechtelijke onderzoeken heeft de Inspectie bij de cao-nalevingsonderzoeken geen directe middelen anders dan het rapport van bevindingen en het verslag, om de werkgever te bewegen om eerlijk loon voor eerlijk werk te bieden. De sociale partners, en bij de Waadi ook andere partijen, kunnen dit wel. Het effect van de onderzoeken door de Inspectie krijgt mede vorm in de vervolgacties van de sociale partners.

Op basis van de rapporten en verslagen van de Inspectie SZW hebben verzoekers onderstaande vervolgacties ondernomen om naleving van cao-bepalingen te bewerkstelligen:

- Bij 10 zaken is een civiele vordering ingesteld om via de rechter naleving af te dwingen:
 - 4 zaken waarin een dagvaarding is uitgebracht;
 - 1 zaak waarbij het Gerechtshof heeft uitgesproken dat de beloning conform de cao moet zijn;
 - 5 zaken waarbij een procedure is gestart;
- Bij 9 zaken zijn gesprekken tussen de verzoeker en werkgever(s) gestart over naleving van de cao-voorwaarden;
- Bij 2 zaken is een vervolgonderzoek door de verzoeker gestart;
- Bij 1 zaak heeft de verzoeker een dwangsom van 1500 euro per maand i.v.m. ingebrekestelling opgelegd bij de werkgever;
- Bij 9 zaken worden verdere acties ondernomen zodra de cao algemeen verbindend is verklaard;
- Bij de overige 5 zaken is het resultaat bij vaststellen van deze factsheet nog niet bekend.

Sociale partners kunnen met behulp van het rapport van bevindingen een rechtsvordering instellen tegen het bedrijf om naleving van cao-voorwaarden via de rechter af te dwingen. Soms bereikt de verzoeker al effect door met de bevindingen in gesprek te gaan met de betreffende werkgever. Een voorbeeld van bereikt effect wordt door de FNV beschreven in het kader hieronder.

FNV: “We zijn al 8 jaar bezig met een scheepswerf in het noorden van het land waar veel Roemenen werken. Ze waren zogenaamd tijdelijk gedetacheerd, maar werken hier vaak al 5, 10 jaartegen Roemeense arbeidsvoorwaarden. De werknemers hadden geen arbeidscontracten of loonstrookjes; daardoor konden wij niet genoeg bewijslast opbouwen. Van de Inspectie kregen we een heel interessant rapport. Daarmee konden we aan tafel met de werf al veel oplossen. Sinds de zomer krijgen die Roemenen naar Nederlandse maatstaven betaald en worden hier premies en belastingen afgedragen. De cao wordt nog niet helemaal toegepast, maar we hebben goede hoop dat we daar uit gaan komen met de werkgever. En de werknemers zijn blij, want ze kunnen naar de dokter. Voorheen hadden ze hier geen ziektekostenverzekering. Dit is ook goed voor andere scheepswerven in de regio. Weer een bedrijf minder dat oneerlijke concurrentie bedrijft”.

Uit een persbericht van 4 juli 2017:

Alle buitenlandse werknemers die via deze twee bedrijven bij een Nederlandse scheepswerf worden ingezet, vallen in de toekomst onder de cao Metalektro en bouwen pensioen op. Daarnaast wordt er niet meer gewerkt met zogenoemde A1-verklaringen, zodat voor deze werknemers gewoon in Nederland premies en belasting wordt afgedragen. Het akkoord tussen de FNV en het uitzendbureau zorgt ervoor dat de arbeidskosten van met name Roemeense werknemers gelijk zijn aan die van Nederlandse werknemers. De Roemenen worden met terugwerkende kracht schadeloos gesteld. De afspraken gelden voor het gehele concern van het uitzendbureau. De FNV heeft ook een overeenkomst gesloten met de scheepswerf als opdrachtgever. Momenteel huren die 162 Roemenen via het betreffende uitzendbureau in.

In 2016 heeft de Inspectie geïnvesteerd in de ontwikkeling van het handhavingsbeleid op de Wet Avv en op artikel 8 Waadi en in het stroomlijnen van de procedures in dit kader. Zo is er een procesbeschrijving gemaakt voor sociale partners voor het doen van een verzoek of melding. Dit biedt duidelijkheid aan de verzoeker en bevordert dat verzoeken snel in behandeling genomen kunnen worden. Daarnaast heeft de minister een beleidsregel “Toetsingkader verzoeken artikel 10 Wet Avv” opgesteld.

De ervaringen uit de inspectiepraktijk van de cao-onderzoeken hebben een belangrijke rol gespeeld bij de ontwikkeling van de beleidsregel. Deze beleidsregel heeft als doel sociale partners meer duidelijkheid te geven over de beleidsmatige invulling van artikel 10 Wet avv en de voorwaarden waar het verzoek aan moet voldoen. Zodoende ontstaat ook meer helderheid over de werkwijze van de Inspectie SZW. Deze beleidsregel is op 2 juni 2017 gepubliceerd in de Staatscourant 2017, nr 30494.

Conclusie

Door de inmiddels opgedane kennis en ervaring kan de Inspectie SZW steeds beter acteren op nalevingsverzoeken. Dit vergroot de effectiviteit van het instrument hetgeen blijkt uit de terugkoppeling van verzoekers over wat zij met de rapporten en verslagen hebben kunnen bereiken. Ook hebben sociale partners in 2016 meer verzoeken ingediend. De kennisuitwisseling tussen de Inspectie SZW en private partijen op dit werkveld is verbeterd. Doordat partijen beter op de hoogte zijn van elkaars mogelijkheden en onmogelijkheden kunnen verzoeken gericht worden geformuleerd waardoor onderzoeken sneller worden uitgevoerd.

Ondanks de soms lastige onderzoeken kan, gelet op de resultaten, gesteld worden dat de onderzoeken van de Inspectie SZW en de vervolgacties van sociale partners een belangrijke bijdrage leveren aan het creëren van een eerlijk arbeidsmarkt, het voorkomen van oneerlijke concurrentie en aan het zorgen voor goede arbeidsvoorwaarden voor alle werknemers. Publiek-private samenwerking leidt tot verbetering van de naleving.

De inzet van de Inspectie heeft reeds bij 22 van de 36 onderzoeken geleid tot (civielrechtelijke) vervolgacties van de verzoeker van het onderzoek om te komen tot betaling op cao-niveau.

Deze factsheet is een uitgave van:

Inspectie SZW

De Inspectie SZW maakt deel uit van het
Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid

Projectleider

Minjon van Heijningen

Projectsecretaris

Debbie Ribberink

Xerox/OBT | 104625A

© Rijksoverheid | Augustus 2017